

Vlaanderen
is wetenschap

Beleidsmakers over ecosysteemdiensten...

Ervaringen uit de praktijk

Dieter Mortelmans - dieter.mortelmans@inbo.be

Inhoud

- ▶ Doel Onderzoek
- ▶ Methode
- ▶ Resultaten
  - Hinderpalen
  - Aandachtspunten
- ▶ Programma en inschrijving reflectiedag

Doel onderzoek

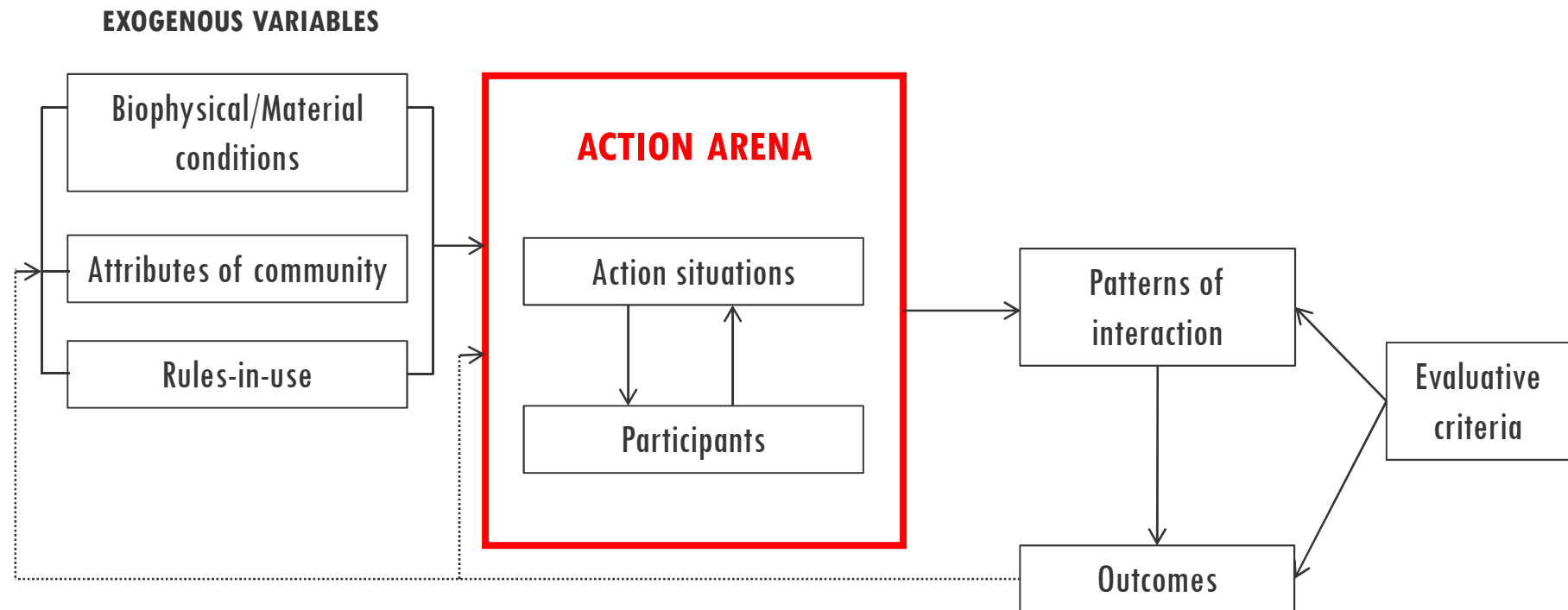
- Beslissingen en projecten met ESD impact (+/-)
→ Focus op 'project brokers'

1) Welke elementen hebben geleid tot succesvolle implementatie van ESD win-wins?

2) Welke elementen hebben dit weerhouden?

→ Hinderpalen en succesverhalen

Methode

Biofysische aspecten (+ eigenschappen ESD)

- Vb. Sterk/zwak gereguleerd, collectief goed, beperkte toegang/voorraad, complexiteit, emotioneel, plaatsgebonden, voorspelbaarheid,...
- ESD attributen die de problematiek beïnvloeden.

Socio-economische aspecten

- 'Kenmerken' van de belanghebbenden
  - Gebruikers ESD (aantal, oorsprong...)
  - Heterogeniteit van de belangen
  - Waarden, concepties, agenda's, capaciteit, macht
  - Sociale dilemma's gerelateerd aan vorige of huidige instituties
- Informatie
  - Top-down: Kennis van beleidsplannen, regelgeving & rechten, politieke verhoudingen
  - Bottom-up: Kennis van context, problemen/noden
  - Horizontaal: uitwisseling op zelfde niveau van 'succesverhalen' en problemen, formeel of informeel

Spelregels

- Rol regelgeving, contracten, lokale normen en gebruiken

Methode

- ▶ 8 semi-gestructureerde Interviews (gemiddeld 1,5u)
  - + extra transcripten Gift-T project
  - 2 weigeringen
  - Anonieme gegevens

- ▶ Diepte interviews
  - Focus op concrete voorbeelden
    - × Biofysische aspecten Socio-economische aspecten
    - × Spelregels (beleidsregels/informele regels)
  - Focus op rol van de 'broker'
    - Welke aspecten hebben tot positieve resultaten geleid + knelpunten?

Hinderpalen

- ▶ Categorieën
  1. ESD concept
  2. Verdeling lasten en lusten
  3. Controle
  4. Instrumenten
  5. Kennis en middelen
  6. Sectorale focus
  7. Gebrek aan vertrouwen
  8. Opvolging

Hinderpalen (I)

1. ESD concept
  - Zeer/te theoretisch
  - Gepercipieerd als concept van 'groene jongens'
  - Keuze (selectie) ESD beïnvloed scenario evaluatie (gevaar!)
2. Verdeling lasten en lusten
  - Mismatch tussen landelijke gemeentes en rijkere industriële/urbane gemeentes

“Op dit ogenblik is het concept, het begrip ecosysteemdiensten iets wat men vooral als iets zeer theoretisch beschouwt.”

“We proberen dat zo veel mogelijk te bewoorden maar het is niet zo dat wij daar echt met een ecosysteemdienstenpalet zwieren en zeggen “dit zijn ecosysteemdiensten”.

“Plattelandsgemeentes zijn onderbedeeld.”

Hinderpalen (II)

3. Controle

- 'Cijferdenken'. Controle beïnvloed bewegingsvrijheid broker
- Trage respons

4. Instrumenten

- Negatieve instrumenten (weinig draagvlak voor context)
- Top down (impact op bottom-up processen)
- Verkeerde timing
- Geen instrument aanwezig
- Complexe instrumenten
- Papierwerk logica

*“(...)uiteindelijk worden we te veel **afgerekend aan de hand van tabelletjes.**”*

*“(...) de neiging om **controle te houden aan de hand van cijfers.** Maar zo werkt het in de realiteit niet.” [...] (over projecten) “Uiteindelijk worden zij aan zichzelf overgelaten en dat gaat ten kosten van het vertrouwen.*

*“Ook **communicatie** en zo dat heel sterk fout gebeurd en ook **timing**en die niet correct zijn.”*

*“Als snel ben je heel de tijd bezig met het **papierwerk** en de bureaucratie daar rond eerder dan met het **inhoudelijke**. Daar moet je mee oppassen. Dat is een neiging die elke administratie heeft.”*

Hinderpalen (III)

5. Kennis en middelen

6. Sectorale focus

→ Geografische grenzen

→ Core business (minder tijd/interesse voor andere zaken)

→ Onbekend wat andere organisaties juist doen

→ Keuze oplossing beperkt binnen logica organisatie

→ Andere logica/prioriteiten

→ Nood aan meer aan samenwerking/interactie

→ Win-wins worden misgelopen/niet uitgebuit

*“Het beleid gaat meer en meer de richting uit van **scheiding**; in natuurgebied daar mogen de natuurmannen doen -bij wijze van spreken- wat ze willen en in landbouwgebied mogen de landbouwers doen wat ze willen.”*

*“(…) landbouw en natuurverenigingen die in **hetzelfde dorp** wonen maar die elkaar meestal **niet kennen**.”*

*“Er moet ergens een soort **incentive** zijn voor de bestaande administraties **om samen te werken** en iets te doen wat eigenlijk niet hun taak is, volgens hen.”*

“Maar als je elke keer voor elk gebied dat vanuit de eigen logica gaat bekijken, vanuit één visie, dan geraak je er niet.”

*“Het probleem is dat dat geïntegreerde projecten zijn maar dat je eigenlijk als overheid ook zo zou moeten gaan **samenwerken** en dat wij dat eigenlijk ook **te weinig doen**.”*

*“(…) Maar eens je daar uit bent, dan is weer van “nee, het is niet onze **corebusiness**, we hebben er geen geld voor”*

Hinderpalen (IV)

7. Gebrek aan vertrouwen

8. Opvolging

→ Geen of te weinig lange termijn opvolging

“Sommige landbouwers zeggen na een samenwerking i.v.m. (...) bv. “ik had het moeten weten, ik had nooit met jullie dat project moeten doen”

*“Je voelt dat wringt een beetje en dan zijn ze **veel minder bereid** om vlot mee te werken (...). Voor de nieuwe projecten denk ik dat het een serieuze **hinderpaal** gaat zijn.”*

“Maar als je geen projectleider meer bent van dat ander krijg je ineens een hoop andere taken en dat moet je die tijd terug proberen puzzelen.”

“De geleverde inspanningen worden dus niet gehonoreerd en de betrokken landbouwers geloven dus niet meer in het ‘win-win’ verhaal...”

De landbouwers zijn kwaad ! In de gegeven omstandigheden lijkt het mij niet opportuun om aan uw onderzoek mee te werken.”

Belangrijke aandachtspunten

- ▶ Categorieën
  1. ESD concept
  2. Neutrale onderhandelaar
  3. Nut gebied verhogen
  4. Opvolging en evaluatie
  5. Timing
  6. Samenwerking

Belangrijke aandachtspunten

1. ESD concept

- Hou het laagdrempelig
- Vertaal waar nuttig

- Meer relevante gebied selecteren
- Beter argumenteren en verantwoorden (van o.a. win-wins)
- Bestrijden van oorzaken en niet symptomen

*“Dat is het gevoel dat wij hebben, dat dat wel werkt om die verschillende sectoren dankzij dat concept van ecosysteemdiensten, ook al **noemde dat zo niet naar die mensen toe**, maar door zo te gaan kijken; je hebt niet alleen uw functies waar dat iedereen in zijn dingetje zit van “ik wil landbouw”, “ik wil industriële activiteit”. Dat dit iets is wat daar tussen kan gewoven worden en waar dat je wel de mensen door kunt doen denken en hoe kun je **gezamenlijk een gebied ontwikkelen**.”*

“Als je het bovenstrooms al kunt tegenhouden, uw probleem, is dat op lange termijn veel goedkoper.”

Belangrijke aandachtspunten

2. Neutrale onderhandelaar

→ Inzetten op vertrouwensband

3. Nut gebied verhogen

→ Link mensen met hun gebied

*“Natuurlijk moet je ene beleid meehebben anders kun je niets doen maar ik denk eens je het project heb moet je het **vertrouwen van de lokale mensen** hebben, dan kan je vooruit.”*

“Dat is ook iets belangrijk denk ik omdat ze al te veel van u een vooringenomen beeld hebben van “dat is de overheid dat hier dingen komt vertellen”. Als dat zo toch een beetje **onafhankelijker** is, vordert dat zo’n dingen.” (verwijzing naar onafhankelijke consultant voor procesbegeleiding)

Belangrijke aandachtspunten

4. Opvolging en evaluatie

- Soms beter uit handen geven aan meer geschikte partner
- Spontane sociale controle werkt best
- Proportionaliteit
- Regelmatig evalueren om knelpunten te ontdekken

5. Timing

“Vroeger legden we wandelwegen aan en als ze dan niet gepromoot werden, werden ze niet gebruikt en verdwenen ze.”

“Voor kleinere projecten moet je geen reusachtige formaliteiten hebben. Voor dingen die over enorm veel geld gaan, moet je uiteraard wat strenger zijn.”

Belangrijke aandachtspunten

6. Samenwerking

- Actoren betrekken en waarderen
- Inspraak geven
- Proceseigenaarschap niet centraliseren maar delen

- Communiceren over aanpak, probleem...
- Inzetten op draagvlak en bewustwording

- (Potentiele) gebruikers en providers soms fysiek samenbrengen
- Duidelijk afspraken vergen soms een charter, contract,...

*“We gaan niks realiseren zonder te **communiceren** of we gaan ook niks communiceren zonder dat we iets gerealiseerd hebben.”*

*“We hebben ook een kleine **inspraak ronde** gedaan met de buurt want er werd een grote dijk aangelegd, zodat zij **wisten wat er gebeurde** en wat de **bedoeling** was.”*

*“Ik denk dat het veel beter is om het vanuit **verschillende kanten te laten komen**. Maar al die verschillende kanten de kans geven en er structureel in te bouwen dat die win-win er in zit. Ik denk dat dat een veel betere manier is van werken dan puur, echt structureel “dat is de instantie die nu de diensten, de projecten gaat selecteren die qua ecosysteemdiensten het beste scoren of qua win-win het best gaat scoren”*

*“**Dus gewoon heel duidelijk maken waar het lokaal om te doen is.**”*

*“Je moet het heel **tastbaar maken** voor hun.”*

*“Als het **iemand van hun zelf is**, gaan ze veel sneller geneigd zijn om daar naar te luisteren.”*

*“Eens dat zij dan verhalen vertellen over hoe zij het gedaan hebben en wat het hen bij brengt en waarom ze het doen, dan heb je dat **sneeuwbaaleffect.**” (over fysiek samenzitten van belanghebbenden)*

Uitnodiging tot reflectiedag over ESD mainstreaming in beleid en praktijk

- ❑ Doel:
  - Uitgebreide presentatie van resultaten
  - Discussie en aanvulling vanuit eigen ervaring
  - Werken naar mogelijke beleidsaanbevelingen

- ❑ Tijd:
  - Halve dag, tijdstip: doodle voor beschikbaarheid

- ❑ Interesse? Vul alvast de intekenlijst in of neem rechtstreeks contact op met *dieter.mortelmans@inbo.be*